

Titel: De Kiøbenhavnske Løgnere. Et Politisk og Patriotisk Ugeskrift. [Forberedelse og No. 1-2]

Citation: "De Kiøbenhavnske Løgnere. Et Politisk og Patriotisk Ugeskrift. [Forberedelse og No. 1-2]", i *Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 18*, Gyldendal/ Hallager, 1772, s. 1. Onlineudgave fra Trykkefrihedens Skrifter: https://tekster.kb.dk/text/tfs-texts-2_018-shoot-workid2_018_011.pdf (tilgået 25. april 2024)

Anvendt udgave: Luxdorphs samling af trykkefrihedens skrifter 1770-1773: Række 2 bind 18

Ophavsret: Materialet er fri af ophavsret. Du kan kopiere, ændre, distribuere eller fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse.

[Læs Public Domain-erklæringen](#)

De. Kiøbenhavnske Løgnere. Et Politisk os Patriotisk Ugeskrift.

Semper ego auditor tantum? numquamne reponam Vexatus totus? JUVENAL.

Kiøbenhavn 1772.

Findes tilkiøbs hos Gyldendal, boende i Trompetergangen No. 112.

2

3

Forberedelse.

Siden en Mængde af vore fortreffelige Skribentere paa nogen Tiid haver bragt i Mode at udgyde den fineste Vittighed over Titelbladene af deres Skrifter, haver disse gjort saa mange Slags, og saa besynderlige Figurer, at den underligste Concept i denne Henseende ikke meere bør opvække Forundring. Dette uagtet torde dog vel den Titel, vi

4

Forberedelse.

have givet dette Skrift, forekomme nogle Læsere temmelig forundringsfuld.

Løgnere, og in specie Kiøbenhavnske Løgnere ere vel intet mindre end rare; men det er dog ganske usædvanligt, at nogen antager offentlig dette Navn, ja det som meere er, gjør sig en Ære deraf. Dette Skrift bliver vel derfor det første i sit Slags. Vi gjør os til heraf, og denne Aabenhierlighed, seer vi forud, at nogle Læsere vil støde sig over. Ved at betragte de Ord: Løgnere, Politisk, Patriotisk, vil de tillige synes at blive saadanne Begreb vaer, hvis Forbindelse medfører aabenbar Modsigelse.

Omendskiønt vi nu ikke kan befrygte slige Indvendinger uden af Læsere, hvis Sandser ikke endnu ere vante til vore nyere Skribenters hemmelighedsfulde Ord-Samlinger, og til de tankeløse Vendinger, som trodse den heele Verdens Logiker; Omendskiønt vi erklære os for virkelige nyemodige Skribentere, og følgelig ikke behøve at viide, at der er noget saadant til, som en Videnskab at tænke grun-

5

Forberedelse. digen og ordentligen; Omendskiønt disse og flere saadanne Aarsager kunde aldeles frietage os for alt Regnskab; Saa dog efterdi vi skrive for alle muelige Kiøbenhavnske Læsere, og søge at gjøre Nyttens af dette store Verk meget almindelig, saa vil vi nedlade os til nogle af vore Brødres Skrøbelighed, og gjøre en Forklaring over vort Anlæg, hvori vi tydelig skal lægge for Dagen: at Titelen er vel valgt, og, (hvilket dog er ganske uforment) svarende til Skriftets Indretning; at denne er høyst ypperlig; at vi som Forfattere derved tillægge os udmærkede Fortienester, og at vi altsaa med Grund kan lade Forlæggeren paa vore Ord i de offentlige Tidender forsikkre, at dette Verk er det merkværdigste, som i Trykkefrihedens heele Epoke har sat nogen Forfatters Hierne, eller nogen Bogtrykkers Presse i Sved,

Saa frugtbar, som denne Hoved-Stad er paa nye Løgne, saa beklageligt er det, at her hidindtil har været saa slette Anstalter til deres Bekiendtgjørelse.

Iblant mange gode Borgere, hvis Fortienester saavel af Opfindelse, som Ud-

6

Forberedelse.

bredelse ere unægtelige, findes desværre ogsaa endeel slette, hvis enten overflødige Skiønsomhed, eller manglende Hukommelse er i Stand til at spille en stor Deel af hiines ædle Bemøyselser.

Det gaaer her, som sædvanlig, naar mange arbejdede til et Øyemeed uden fælles overlagt Plan. Mange møysommelige Bestræbelser blive frugtesløse. Mange ypperlige Løgne blive, som Ephemera, ældgamle paa deres Fødsels-Dag, og forsvinde, inden de have passeret den halve Bye.

Medlidenhed over denne Stadens Tilstand har bevæget et Sælskab af Kiøbenhavnske Patrioter at træde sammen, for at samle alt det got Nytt, som daglig høres, og bekendtgjøre samme i et periodisk Skrift, hvoraf vi her haver den Ære, at forelægge Læserne den første Prøve.

Titelbladet viser, at vi for det første agter at indskrænke os til de Københavnske Løgne allene, og det af meget gyldige Aarsager.

7

Forberedelse.

Der lyves vel og i Provinserne, men der lyves ikke med den Smag, med den ædle Uforskammenhed, som i Hoved-Staden. Og da vi haver foresat os i de første 10 Aar ikkun at udgive et Ark daglig, ere vi overbeviiste om, at denne vil give os saa riig en Overflødhed af Materialier, at vi ingenlunde skal have nødig at søge dem fra Landet.

Naar disse første ti Aar ere forbi, og Provinserne, som vi haaber, faaer dannet deres Smag fuldkommen efter Residens-Stadens, kan vi maaskee faae i Sinde at udviide vor Plan.

Til at indsamle disse Materialier betiener vort Sælskab sig fornemmelig af et Slags levende Instrumenter *). Det er nogle af vore velfortiente Medborgere, hvis utrættelige Flid hidindtil har underholdt den rette Communication imellem Byens adskillige Deele, og befordret de private og publike Løgnes Circulation.

*) Vi haaber, at ingen støder sig over saadanne Talemaader, de ere ikke nye, Varro taler allerede om instrumenti genus vocale, & semivocale & mutum.

8

Forberedelse.

Sælskabet kalder dem sine Patriotiske Post-Sække formedelst den Liighed, deres væsentlige Bestemmelse synes at have med de bekendte Redskaber, der bringer Tidender fra Sted til andet.

De lader, ligesom disse, enhver pakke i dem saa meget, de kunne rumme af Byerygter, sikkre Efterretninger, Skipper-Relationer o.s.v., med hvad Navne Løgne nævnes kan, og giver dem igien fra sig til hvem, som vil have den Umage at aabne dem.

Dette er gemeenlig en ringe Konst, og koster hos de fleste ikkun et got Ord. Nogle gives dog, som behøve bevægende Grunde af mere physiske Kræfter. En vel destilleret Aqvavit, eller en uforfalsket gammel Viin gjøre her forunderlige Virkninger. Neppe pirrer de fine Uddunstninger den politiske Hierne, førend de inderste Giemmer aabne sig, og med dem tillige Fyrsternes hemmelige Kabinetter.

Vort Sælskab har en stor Mængde af disse patriotiske Post-Sække i sin Tie-

9

Forberedelse.

nesten, de ere alle Volontaires, og det besynderligste er, at de tiene os saa troeligen uden selv at vide deraf, ja deres Modestie skulde endog støde sig over, om vi tilkiendegave dem den Forbindlighed, vi virkelig skyldte dem.

Dette er Aarsagen, hvorfor vi ikke her, saa gjerne vi end vilde, offentlig tør bekendtgjøre saavel fortiente Navne. Dog saa meget byder Erkiendtlighed os at sige, at mange af vore Læsere, Læsere, som alt haver smilet ad denne Beskrivelse, de ere selv iblant disse umistelige Redskabe.

O at de ved at læse dette maatte selv med en inderlig Fornøjelse føle sit Værd. En Følelse, som alt for ofte er Patriotens eenefte Belønning.

Saa riig en Høst, vi end ved disse Midler kunde vente, har vi dog ikke ladet det blive derved.

Ved en nøyagtig og møysommelig Beregning have vi fundet, at noget over

99/100 Deele af denne Stads Indbyggere ere

10

Forberedelse.

Patrioter af en eller anden Sort. Men af disse have vi igien befundet den største Deel fuldkommen tienlig til at understøtte vort Forehavende, endog med egne Opfindelser.

Vort Sælskab agter derfor paa et af de beleiligste Stæder i Byen at gjøre Anstalt til en Indretning liig den bekjendte Skuffe ved Hospitalet, hvor vore Patrioter skal lige saa magelig kunde skille sig ved sine Løgne, som man hisset skiller sig ved sine Børn.

Saadan Liighed i Indretning synes os at være meget passende, efterdi disse 2 Slags Fostere have deri liige Skiæbne, at deres Forældre saa gjerne ville være anonymi.

Dersom vore Læsere ikke allerede vidste, at nye Løgne ere af en uskatteerlig Værdie for Kiøbenhavns Indbyggere, skulde de dog sikkert slutte det af, hvad vi hidtil have sagt dem.

11

Forberedelse.

Saa almindelig en Bestræbelse at frembringe, raffinere, og udbrede, kunde ikke have Sted, om de ikke bleve modtagne med liige saa almindelig Behag. Vare fabrikeres jo almindelig i Forhold til de søgendes Mængde.

For ydermere at overbeviises om denne unægtelige Sandhed behøves kun at kaste et Øye ind i honette Folks Sammenkomster. Neppe faaer man Tid til at give hinanden de nødvendigste Venskabs Forsikringer. Selv den Afhandling om Veyret maae, uagtet sin gamle Hævd, staae tilbage for det begierlige Spørsmaal, hvad got Nyt? Og den, som kiender de sædvanlige Svar paa dette Spørsmaal, kan ikke tvivle paa, at dets sande Mening jo er; Hvad nye Løgne?

Og nu behøve vi ikke at undskylde vor Oprigtighed i at offerere det Kiøbenhavnske Publicum dets kiære Løgne under sit rette Navn. Dersom vi vilde byde dem frem som Sandheder, skulde vi blive liige saa latterlige i vore egne Øyne, som om vi havde franske Vare at selge, og for at skaffe

12

Forberedelse. os Afsætning, vilde give dem ud for Danske eller Norske.

Ney i saadanne og nogle faa andre Tilfælde er Ærlighed virkelig tienlig.

Nu staaer allene tilbage at bevise, at dette Værk er politisk og patriotisk. Og naar dette er vel udført, troer vi at have givet vore Læsere alt, hvad de i en Forberedelse med Billighed kunde forlange, og uden Tvivl mere, end de have ventet.

Det er bekjendt nok, at Videnskaberne har deres adskillige Perioder hos Nationerne. De Politiske have nu sin Tid hos os, og rase med saadan Heftighed, at her er neppe en menneskelig Skabning i Byen fra Skind-Pelsen indtil den velgalonerede Frak, som ikke finder sig i Stand til at censurere enhver af Regjeringens Handlinger.

De, som veed, hvad Tid, hvad Arbeyde og Agtpaagivenhed det pleyer at koste, at forhverve sig nogenledes grundige politiske Indsigter, de maatte forundre sig

13

Forberedelse.

meget over denne besynderlige Fremgang, dersom vi ikke tillige sagde dem, at den Politik, som flyder i saa mange af vore Kiøbenhavnske Medborgeres Aarer, er af en ganske anden Art, og har intet af den fortredelige Grundighed, der har kostet hine saa megen Møye.

Vort Sælskab er endnu ikke ret enig om denne artige Politiks Natur. Vist nok er det, den lader sig ikke henføre under de Forklaringer, Philosopherne give paa en Videnskab. Nogle holde den for en Mekanisk Bevægelse i Nerverne, som har sin Oprindelse fra physiske eller moralske Drive-Fiere. Andre kalder den en virkelig Epidemie, og ville forklare den af patologiske Grunde. Og det er sandt, at disse politiske Symptomata have meget tilfælles med dem, som forekomme i endeel Febre.

Men vi overlade til vore mere Indsigtsfulde Læsere at dømmе herom. Os er det nok, at den herskende Smag er politisk, og derfor ofre vi det høyt-respective Publicum lutter politiske Løgne.

14

Forberedelse.

Endnu er dette et politisk Verk i en anden Henseende og for at beviise dette, maae vi gaae lidt ordentlig til Værks.

Den sande Politik bestaaer efter vort Begreb i en Konst at forskaffe sig Midler, Venner og Anseelse uden synderlig Bekostning, helst paa andres Regning, dog saaledes, at man har intet at befrygte af Følgerne.

Riige maae vi snart blive ved dette Skrift; thi det kan ikke feile, at det jo maae gaae af, som Lyngbye Brød. Skribentere og Forlæggere klage hos os over Mangel paa Afsætning. De have ikke at klage uden over sig selv. Vore Landsmænd købe nok Bøger, de købe med Begierlighed, naar man kun veed at treffe deres Smag. Patrullen har alt for mange Aar siden overbeviist os herom. Vore Philopatriades og nogle hundrede ligesaa elskværdige Stykker have i de nyere Tider igien sat denne Sag udaf al Tvivl. I disse herlige Exempler see vi alt forud de Kiøbenhavnske Løgneres lykkelige Skiebne, og vor tilkommende Velstand.

15

Forberedelse.

Venner, hvor skulde vi mangle dem, da vort heele Foretagende bestaaer i at snakke vore Medborgere efter Munden. Vi erindre endnu fra vor Skoelegang den Regel: *Obsequium *) amicos, veritas odium parit*. En Regel, hvis lagttagelse gjør os ypperlig Tieneste.

Ligesaa upaatvivleligt er det, at dette Foretagende vil sætte os i en glimrende Anseelse. Vi forestiller os alt, hvor besynderlig en Figur vort Sælskab med Tiden vil gjøre i den lærde Historie. Og vore, som dets Stifteres Navne skal endnu i mange Uger være udødelige, naar baade Patrullen og Aften-Posten med deres talrige Brødre ere gangne igiennem Tobakshandlernes Hænder til sin sidste og meest væsentlige Bestemmelse.

De, som ikkun løselig betragte Tingene, kunde snart synes, at vi ikke forhvervede os disse Fordeele, uden ved at falde

Alma-

*) At *Obsequium* her bør oversættes: at lyve efter Folks Sind, det beviser vi I. af det modsatte forhadte Ord *Veritas*. 2. Af mange, men i sær de nærværende Tidens Erfaringer.

16

16 Forberedelse.

Almanak- og Avis-Skrivere ind i Næringen. Thi det er bekjendt, at de Talemaader: at trykke Almanakker og Aviser, betyder i daglig Tale det samme, som: at lyve uforskammet.

Men vi ere ganske roelige derfor; thi de første lyve allene om Veyret, og dette Slags Løgne ere neden for os. Af de sidste derimod har ingen, saa vidt vi veed, end ikke Aften-Posten selv, noget *Monopolium* paa at lyve.

At dette Verk og vort heele Foretagende er høyst patriotisk, det er saa let at beviise, og falder saa tydelig i Øynene, at vi skulde holde det for overflødigt, at tale et Ord meere derom, var det ikke for nogle Læseres Skyld, der endnu ikke ret kiende disse Tidens Patriotisme.

Denne Dyd har nu saaledes udvidet sine Grændser, og faaet saa vidtløftigt et Begreb, at der gives faae menneskelige Handlinger, som ikke kunde henføres dertil.

17

Forberedelse.

I Almindelighed ere alle de Anlæg og Foretagender patriotiske, som sigte til at vinde Penge. Saa fører Talebrugen det med sig, og saa er det i sig selv.

En Patriot maae ønske sine Landsmænd al muelig Velstand, men han behøver selv at besidde en vis Deel deraf, for at kunne med et roeligt Sind unde sine Medborgere det øvrige.

En Poet, der meget vel kiendte Verden, har givet os denne uforglemmelige Formaning, der er, og bør være Grund-Reglen for alle nyemodige Patriots Handlinger:

O! cives, cives! qværenda pecunia

primum.

Virtus post numos.

Det er:

O Medborgere! O Patrioter! lad os først samle Penge, naar vi have dem, saa kommer Dyden bag efter af sig selv. Dette er altsaa Tingenes naturlige Orden; thi vilde vi først tænke paa at legge os Dyd til, da er det meget uvist, om Penge saa lige vilde følge derpaa.

18

Forberedelse.

Vi have allerede sagt vore Læsere, at vi agte at blive riige ved dette Værk; de have altsaa nu Præmisses nok til at uddrage den Slutning: at det er patriotisk i en høj Grad.

Men vi have endnu et Hoved-Beviis tilbage, som vi just for dets Vigtigheds Skyld har gjemt til Slutning.

Vore Landsmænd besidde i Almindelighed saa besynderlig en Ædelmodighed, at deres Pung lettelig er til Tieneste for enhver, som forstaaer at aabne den paa en behagelig Maade. Fremmede have hidindtil næsten allene været i Besiddelse af denne Konst, de har og derfor næsten rensat vore Gjemmer til Bunden. Men naar vore høystærede Medborgere endelig skal spilles Giek med, og det maa skee, saa er det upaatvivlelig bedre, at det skeer, ved deres Landsmænd, end ved Fremmede.

Det er derfor vi glæde os saa meget ved et hvert lykkeligt Greb, vi selv, eller vore Compatrioter finde Leylighed at gjøre i vore Medborgeres Pung. Vi anseer

19

Forberedelse.

det som en reen Gevinst for Staten, og som en paa Publikums Vegne gjort Confiscation af rede Penge, som skulde været sendte ud af Landet.

Her maae vi tillige anmærke, at det bør ansees som et got Tegn for vore Manufacturer og Fabriker, at vore Landsmænd med saa utroelig en Begierlighed modtage de her i Landet, ja her i Byen fabrikerede Løgne, at vi snart skal kunde holde op at forskrive dette Slags Vare udenlands fra.

Der var endnu meget at sige til Roes for Løgnere i Almindelighed og for de Kiøbenhavnske i Særdeleshed. Men vi frygte for at udmatte vore Læsere, som uden Tvivl længes efter at komme til Verket selv.

Vel veed vi, at der gives Folk af saa elendig en Smag, at de have adskilligt at udsætte herpaa; Folk, som ikke undsee sig ved at tænke og sige: At det er uanstændigt for en ærekiær Mand at udbrede foragtelige Bye-Rygter, og end mere at opspinde dem; at slige udstrøede Løgne og medfølgende Raisonnements ere skikkede til

20

Forberedelse.

at forvirre Almuen, at opvække ufofnøden Frygt og ugrundede Bekymringer, og svække den fofnødne og fofnøyelige Fortroelighed til en faderlig Regiering; at de vænne Folk til at bekymre sig om uvedkommende Ting, og dømmes om ubekjendte, og det paa en Tid, da Landets Tilstand udfordrer, at enhver arbejder med Flid og Alvorlighed i sin egen rette Cirkel; at de give et slet Begreb om Nationens Character. & c. & c.

Men vi ere saa forsikrede om vore gunstige Medborgeres Standhaftighed i deres gode Smag, at vi holde det ufofnødent, at umage os med (og det vilde dog maaskee koste nogen Umage) at igiendrive disse ondsksfulde Indvendinger.

21

De

Kiøbenhavnske Løgnere. Onsdagen den 16de Decbr. 1772. Du løy og denne Løgn var grov.

Kiærsl. uden Str.

Af en Skipper, som nyelig er kommen fra Jylland erfares: at den for kort Tid siden bortreiste Tripolitanske Gesandt skal

komme her tilbage, og blive Deputeret for Finanserne, hvilke han skal bestyre efter Grund-Regler tagne af den Ottomanniske Statskunst og Morale.

Han skal være fuldkommen overbeviist om adskillige nye Sandheder, saasom: at Statens Gield ikke bør betales, at den offentlige Credit ikke er værd at bekymre sig om. o.s.v.

Man haaber derfor, at han strax vil søge at udvirke et Forbud imod at sælge Azan og

Philocosmi Betænkninger.

22

En Tambur ved et af de gevorbne Regimenter har udarbeidet et mærkværdigt Forslag, hvori han iblant andet viiser, at Second-Lieutenanterne burde afgaae, og for at spare Pension foreslaaes til Præste-Kald.

Ved Juridisk Examen skal herefter allene sees paa den Romerske og Tydske Ret.

Nogle Patrioter i Nyeboder (hvoriblant skal være de muntre Hoveder, som forleden gjorde sig lystige med got Folks Vindver) ere blevne underrettede om den Lystighed og Hiertens Glæde, med hvilken vore unge Studentere bivaane Professorernes Collegia. De har derfor besluttet end videre at opmuntre denne haabefulde Ungdom, og til den Ende udsætter Præmier for dem, som ved disse Leyligheder meest distingverer sig ved at lee, snakke, kaste Bænke over Ende, knække Nødder, kaste Skallerne omkring o.s.v. Den som herved bringer det saavidt, at det under Forelæsningerne kommer til virkelig Haandgemæng imellem hans Kamerader, kiendes værdig til den højeste Premie, som er en smuk liden nyrenberger Hest med Pibe i Rumpen. —

Saa vidt vare vi komne, da man bringer os en Tidende, saa forfærdelig, at vi derover tabe Mod og Pen paa engang. — — Men

23

vi faaer tage den sidste igjen, for at underrette vore Læsere om denne grusomme Tildragelse, der sætter os i samme Tilstand, som en Kiøbmand, for hvilken Søerøvere haver optaget et riigt ladet Skib.

En af vore patriotiske Post-Sække, (vore Læsere skiælve alt) havde tilbragt nogle Timer paa en af de meest politiske Viinkieldere med at pakke i sig, saa meget, han kunde rumme, af franske Drikke og Kiøbenhavnske Løgne, hvis foreenede Uddunstninger saa heftig trængede sig op i det næsten Hierneløse Hoved, og saa meget forøgede dets naturlige Tyngde, at han havde den største Møye med at holde det i Ligevægt, da han efter saa lang en Hvile skulde sætte sine Fødder i Gang. Heel besværligen kom han i en svingende Bevægelse til Hiørnet af en Gade. Her havde Skiæbnen sat en Afviser, for at give hans Been og vort Ugeblad det føleligste Stød.

Ligesom en velgiødet Stud, udført fra den Jydske Forpagters Stald, naaer neppe det til dens Undergang bestemte Stæd, før en blodtørstig Haand svinger Dødens Redskab, en forfærdelig Øxehammer imod den uskyldige Pande, han føler det bedøvende Slag, han vakler, han falder, og ved sit Fald truer at knuse den forskrækkede Slagterbænk. Saaledes — —. Men Læseren er maaskee alt er langt Stykke forud-

24

Medens vi hentede Lignelsen, har han uden Tvivl seet den ulykkelige Patriot at falde i R...., at optages af Vægtere, at lægges paa en Stie. o.s.v.

Ja saaledes er det virkelig tilgaaet, og vi give os herved den Frihed at consulere vore Juridiske Læsere, om vi ikke have Ret at tiltale disse Vægtere som Folk, der have røvet Posten.

Ellers mærke vi allerede, at vi have forskrækket os selv og vore Læsere meere over denne Begivenhed, end vi burde. Vi erindrede just den ulykkelige Hændelse Med Mr. Fits-Adams Kariol, som gjorde Ende paa Verden. Men naar vi ret betragte alle Omstændigheder, og de mange ypperlige Redskaber, vi endnu, til Stadens Ære, have i Gang; finde vi ingen Aarsag af denne Tildragelse at befrygte saa farlig en Virkning for de Kiøbenhavnske Løgnere.

Ney vi tør endnu forsikre, at vi skal opfylde vort Løfte med den Nøiyagtighed, som vor antagne Character udfordrer.

Kiøbenhavn, 1772.

Trykt hos Morten Hallager, boendes paa Nørregade Nø. 245.

25

De Kiøbenhavnske Løgnere. No. 2 Onsdagen den 20de Januar. 1773

I, Sandheds Venner, tit os plage Med en Tienstfærdighed, som os besværlig er, I ofte os vor Roe betage,

Naar I oplyse os med Eders Sandheder, Hvem byder Eder, os at føre Af de Vildfarelser, som glæde kan vort Sind?

Gellert.

Saa megen Villighed, saa vedvarende en Nidkiærhed, som vore høystærede Medborgere viser i at forsyne os med en større Mængde af Materialier til disse Blade, end vi ere i Stand til at betiene os af i en Hast, paalægger os en Erkiendtlighed, som vi for det første ikke viide bedre at udviise, end ved at vælge til dette Blads Indhold en Tidende saa kildrende, at vi sikkert tør haabe, vore Læsere ville antage det som en behagelig Nyt-Aars-Gave, omendskiønt det kommer noget sildig.

26

Paa en Tiid, da Rygter om nye Forbud paa fremmede Vares Indførsel, om Klæde-Forordninger, Overdaadigheds Indskrænkelse og hundrede saadanne Ulykker, sætter alle Stadens honette Folk i Beængstelse; paa saadan en Tiid giver vi os den Fornøjelse at berette: at her er intet at befrygte for, at vi tvertimod skal faae en frie Handel, en uindskrænket Tilladelse, at indføre og bruge alle Slags fremmede Vare.

Vi kunne ikke et Øyeblik tvivle paa, at saa ønskelig en Efterretning jo maae opvække en overordentlig og almindelig Glæde, en Glæde liig den, som spiller paa vore smaae Børns Ansigter, naar de have faaet Tilladelse, at kiøbe Leegetøi til Juulen.

Men det er os ikke nok, at vi kunne gjøre vore Læsere glade, vi ville paatage os at beviise, at de bør være det.

Af brave Folks Samtaler har vi samlet en heel Deel Beviiser, som grundigen lægger for Dagen, at saadan frie Indførsel, som vi forkynde, er der eeneste rette Middel til at gjøre disse Lande lykkelige. Vi ville uden Forbeholden meddeele vore Læsere de vigtigste af disse Fornufts slutninger.

Spørger vi gamle Folk, hvorledes Tilstanden var i deres Ungdom, da man kunde faae alle Ting for Røver-Kiøb udenlands fra, saa bliver Svaret: at den Tiid fandtes Penge og Velstand over alt. Nu derimod, da vi have saa mange

27

Forbud imod fremmede Vare, er Velstanden borte.

Er dette ikke et uimodsigeligt Beviis paa, at disse Forbud ere Aarsag til al vor Elendighed, at derimod en frie Indførsel af fremmede Vare, er det sikkerste Middel til at sætte Landet paa Fode, og at vore Politici gjøre sig forgæves Umage, naar de søge andre Aarsager til vor slette Tilstand, eller andre Midler derimod.

Det er forunderligt at høre nogle prise vore Forfædres Tarvelighed og sparsommelige Brug, baade af fremmede og indenlandske Vare. Bruger vi mere, saa er det fordi vi behøver mere, og vi behøver mere fordi Smag og Levemaade er forbedret, og denne Forbedring kan ikke bestaae med Forbud og Indskrænkninger.

Man opregner os Unødvendigheder i hundrede Tal, og betænker ikke, at Nødvendigheder ere af saa forskellige Arter.

Hvad en Bonde har over Brød og Vand er Overflødighed. For en Petitmaitre derimod hører Orange-Pomade og lugtende Vande til de uundværligste Nødvendigheder, uden hvilke hans Væsen vilde blive til intet.

Naar vi ville dømmen om Nyttens og Nødvendigheden af fremmede Vare, maae vi betragte de Stæder, hvorfra de komme. Hvor findes Smag, hvor findes Levemaader og Fortienester, uden hos de Nationer, hvis Vare man vil nægte os.

28

Hvad findes derimod hos os? Fortienester — men saadanne som ere skikkede til at sidde roelige i øverste Etage i Baghusene. De elskværdige Egenskaber, ved hvilke Folk skal gjøre sin Lykke i den store Verden, de fattes os næsten gandske.

Endskiønt de fleeste af vort Sælskab have den Uheld, at være indfødde, ere vi dog alt for upartiske til at vilde nægte en saa afgjort Sag.

Vi bede ikkun, at man vilde ret betragte Oprindelsen og Beskaffenheden af de Egenskaber, der give Fremmede saa store Fortrin for os.

Man undersøge dog, om der er en ugunstig Natur, der sætter os saa langt tilbage, eller om det ikke er alleene Mangel paa de Ting, som efter vore slebne Tidens Tænkemaade udfordres til at udgiøre et ret Menneske.

Vi ere meget tilbøvelige til at troe det sidste, og vi har i den Henseende gjort Udkast til en Plan, efter hvilken vi haabe, at vore Landsmænd kunde efterhaanden saaledes forfines, at vi for det meeste skal kunde undvære Fremmede til vigtige Forretninger. Ja vort Haab er virkelig saa stort, og saa vidt udseende, at vi tør tænke engang i Tiden at kunde forsyne os selv med Dansere, Æquilibriumister, Taskenspillere, Biørtrækkere og flere deslige betydelige Folk.

Vi kan ikke endnu fremlægge vor heele Plan for Publicum, men den er bygget paa følgende uomstødelige Grunde.

29

Klæder giøre Folk. Dette er en Grundsætning, som ikke behøver Beviis. Deraf følger naturlig, at saa længe vi bruger danske og norske Klæder, blive vi og Folk derefter. Lader man derimod komme udenlands fra ikke allene vore Klæder, men endog vore andre Sager, der giøre næsten ligesaa meget, som disse, til at danne Mennesker, da skal man kunde giøre os til, hvad man vil, til Franske, Tydske, Italienske, eller maaskee til en Blanding af alle.

Iværksettelsen af denne Plan vil være overmaade let hos os, som ved at udcopiere andre Nationers Caracteer har bragt det saa vidt, at vi nu selv har ingen: Den vil være høyst behagelig for Publicum, og ingen af de Vanskeligheder medføre, som møde ved deres Forslag, der ville have os til at ligne fremmede Nationer paa en anden Kant, nemlig i Vindskibelighed og Nærings Drift.

Disse Fordeele synes at have saadan Vægt, at man for deres skyld bør uden Betænkning ey allene tillade fremmede Vares Indførsel, men endog forbyde, eller i det mindste forbinde en Slags Skam ved Brugen af vore egne, for ret med Rod at oprykke Levningerne af den latterlige Kierlighed til vort eget Land og dets Produkter.

Der er et Argument, som gemeenlig kommer vel tilpas for politiske Skribentere, naar de ere i Knibe. Det er Folkemængdens Formerelse, thi til al Lykke er ikke noget Forslag saa galt, at dets

30

Iværksættelse ikke skulde kunde give Anledning til nogle Menneskers Frembringelse.

Vi betiener os ogsaa heraf, ikke fordi vi ere forlegne for Beviisligheder, thi vi have samet flere, end Rummet og Læserens Taalmodighed tillader os at anføre; men fordi det i denne Sag, som vi handle om, har en overtlydende Klarhed, og kan fremsættes med to Ord.

Menneskenes Formerelse haver sin Grund i den Behag, det ene Kiøn finder i det andet. Men hvad er det som er meest skikket til at opvække denne Behag? Hvilke ere de Vaaben, hvormed unge Mennesker kraftigst bestride, og sikkerst erobre hinandens Hierter? Er det Dyd, Fornuft, Duelighed, eller andre deslige Egenskaber, som kan faaes i disse Lande, eller er det udenlandske Artigheder, Brabandske Kniplinger, Franske Baand, & c. & c.? Vore Læsere ere selv i Stand til at give Svaret, og vi ere fuldkomne forvissede om, at det maa falde til Bestyrkelse for vor Sætning.

Iblant de Indvendninger, som gøres herimod, har vi lagt Merke til een, som kunde synes at have nogen Anseelse.

Man tilstaaer os, at Fremmede Vare ere nødvendige, men her behøves ingen Tilladelse, siger man, de kommer nok ind uden den. Til Beviis erindrer man os om, at her bruges offentlig saadanne Ting, hvis Indførsel er for-

31

buden, at Kiøbmænds Familier i vore Kiøbstæder lader Klæder og Skoe sye i Engelland o.s.v.

Alt dette tilstaaer vi. Men man betragte, hvad Kunstgreb og Omstændigheder der hører til at undgaae eller afvende de fortrædelige Toldbetienteres Agtsomhed. Undertiden bliver jo virkelig et eller andet Stykke anholdt, og da skal man dog have nogen Umage for at rive dem Byttet af Hænderne, og betage dem Frugten af deres overdrevne Nidkierhed.

En anden Uleylighed er det, at saadanne Vare ere ikke altid til fals. Vil man have got Kiøb maa man

gemeenlig opsøge en eller anden Fremmed, som af Erkiendtlighed for den Underholdning han nyder her, forsyner os med saadanne Vare, som hans udenlandske Venner behøve at faae afsatte.

Endelig hvo veed, hvor længe det skal gaae saa, som nu. Her skeer saa meget i disse Tider. Folk tør jo offentlig tale om, at Contrabanditer og Snighandlere skulde ansees, som andre Tyve. Man kunde jo, naar vi mindst ventede det, falde paa, at gjøre Indpractiseer-Konsten heel farlig og vanskelig, og derimod Toldbetienternes Agtsomhed lettere og fordeelagtigere.

Altsaa bliver den frie Indførsel af fremmede Vare en ypperlig og nødvendig Sag. — Hvilket var det, som skulde beviises.

32

Vi har vel endnu hørt adskillige Indvendinger, saasom: at et fattigt og med Gield betynget Land, som aarlig taber Balancen i Handelen, kan ikke reise sig uden Sparsommelighed, særdeles i fremmede Vares Brug; At en frie Indførsel vilde aldeles hindre de nye Næringers Opkomst hos os, og ødelægge mange af de gamle; At det er Vindskibelighed og en god Huusholdning, vi skal lære af andre Nationer, men ikke deres Daarligheder og den Overdaadighed, som ødelægger Europa.

Men naar man vilde indlade sig med at besvare alt saadant, kom man aldrig ud af en Ting: Vi frygter desuden for, at vi allerede har været uforholden vidløftige ved en Sag, om hvis Rigtighed de fleeste af vore Læsere i Forvejen ere forsikkrede.

Trykfejl i første Stykke.

Paa Titelbladet Lin. 9. læses toties i Stæden for totus.

Side 17. Lin. 21. læses Dyden efter.

Kjøbenhavn, 1773.

Trykt hos Morten Hallager, boendes paa Nørregade No. 245.